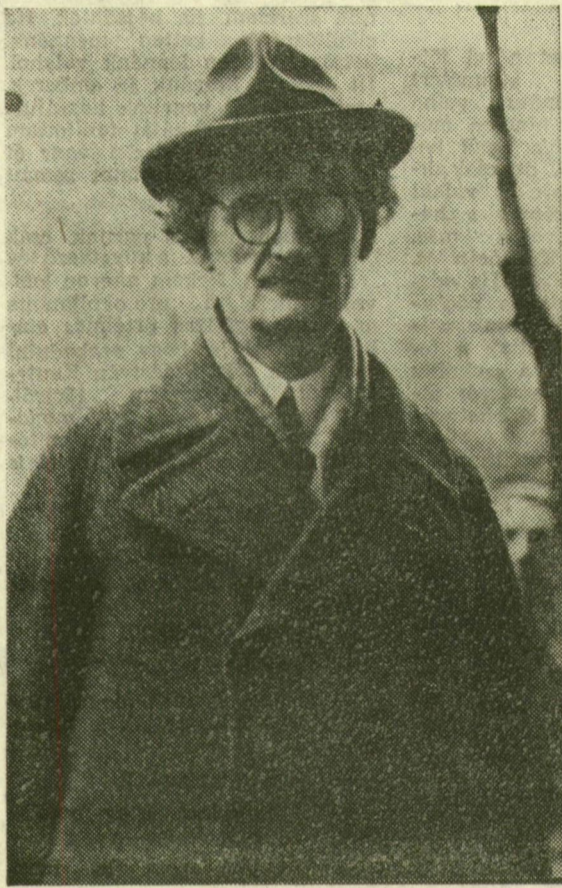

Az ég felé!

Piccard professzor szegedi látogatásáról

A Magyar Televízió januárban portréfilmet mutatott be a Piccard ikrekről, Augustéről és Jeanról, születésük 100. évfordulója alkalmából. (1883. január 29-én, Basel.) Kettőjük közül Auguste vált világhírvé, a sztratoszférarepülés terén elért páratlan eredményeivel, majd a mélytengeri kutatások megindításával. Mint *egyvetéjű* ikrek, nemcsak külsejükben voltak teljesen egyformák, de érdeklődésük — a repülés — és szokásaik is azonosak voltak, sőt gyakran egy időben jutott eszébe mindkettőjüknek ugyanaz a gondolat. Jean a harmincas években az Egyesült Államokban telepedett le — írt már John keresztnéven —, ő is egyvetemi tanár lett és repülőgép-tervező. Kevesen tudnak viszont arról, hogy Auguste Piccard Magyarországon is járt, sőt *elsőként éppen Szegedre látogatott. E látogatásáról okmányyszerű bizonyítékok, fényképek is maradtak fent.*

Auguste Piccard 1931-ben Augsburgból emelkedett fel először maga tervezte ballonjával a sztratoszférába, több mint 14 ezer méter fölé. Nemsokára ezután már a 16 ezer méteres magasságot is elérte. A kísérletek azonban meglehetősen költségesek voltak ahhoz, hogy tökéletesített ballonjaival még nagyobb magasságokba is eljusson. (Ezekhez hivatalos, állami támogatást nem kaptak.) Ezért 1937 őszén 18 európai városban tett előadó-körutat, és előadásainak bevételét újabb kísérleteinek fedezésére szándékozott fölhasználni. (A szegedi előadás a belépőjegyek 2 pengő, 1 pengő és 50 filléres árban voltak kaphatók.)

Az Egyetemet és Főiskolát Végzett Magyar Nők Egyesületének szegedi csoportja meghívta Piccard professzort, a brüsszeli egyetem tanárát, hogy előadó-körútja során látogasson el Szegedre, és számoljon be a sztratoszférában végzett kutatásairól. Piccard elfogadta a meghívást, és 1937. november 21-én, vasárnap, Belgrádból Szegedre érkezett. A kelebjai határátkelő helyen dr. Stiller Jolán, a szegedi csoport titkárnője fogadta és kísérte el autón a városba. Piccard alig rendezkedett be szállásán, máris fogadta a helyi sajtó képviselőit. Az újságíróknak arra a kérdésére: mit érez több ezer méter magasságban? — így válaszolt: Nagyon sok dolgom van a gondolásban, így nem érek rá 16 ezer méter magasságban a föld felett közérzetemmel törődni. Elmondta még: ha befejeződnék a sztratoszférakísérletek, a tengerfenék kutatásával szeretne foglalkozni. Itt azonban már csak mint a kutatóhajó irányítója venne részt, a tényleges kutatómunka az óceánográfusok és a zoológusok feladata lesz.

Délután Piccard szállásáról átment a bölcsé-

szetkar épületébe (ma: Egyetem utcai, vagy Ady téri épület), ahol dr. Fröhlich Pál, a fizikai intézet igazgatója fogadta. Fröhlich bemutatta vendégének többi kollégáját, többek között dr. Szent-Györgyi Albertet is, aki három héttel azelőtt kapta meg a Nobel-díjat. Piccard már ismerte Szent-Györgyi kutatásának eredményeit, hosszabban elbeszélgetett vele és a többi kollégával.

Négy órakor kezdődött meg Piccard német nyelvű és diapozitívokkal kísért előadása. Címe: „Dem Himmel entgegen. Die Stratosphäre, als zukünftige Bahn für den Fernverkehr” (Repülés az ég felé. A sztratoszféra, mint a távolsági közlekedés jövőendő útja.) A auditorium maximumban (nagy előadóteremben) a vendéget dr. Schmidt Henrikné, az egyetemet végzett nők szegedi csoportjának elnöke köszöntötte.

Piccard bevezetőjében a légkör szerkezeti tagolódását ismertette. A *troposzferával* (a föld felett elterülő levegőréteg körülbelül 12 ezer méter magasságig) szemben, a *sztratoszférának* a meteorológusok véleménye szerint száraznak, vízgőztől, párától mentesnek kell lennie. O azonban kutatásai során az ellenkezőről győződött meg. Még 16 ezer méter magasságban is *jégkristályokból* álló felhőkkel találkozott, ami a hidrogén jelenlétének a bizonyítéka a sztratoszférában. Repüléseiben nem korunk divatos sportörületének, rekordhajászására vezette, hanem kizárólagosan tudományos célokat követett, nevezetesen: *meteorológiai megfigyeléseket* akart végezni, és tanulmányozni a *kozmosz sugárzást*. Az utóbbi eredete — szerinte — nem a világegyetemben keresendő, és nem is az eddig ismeretlen nehézelemek bomlásának tulajdonítható — ahogyan sokan vélik —, hanem inkább a légkörben és annak szerkezeti összetételében — eddig ismeretlen okok folytán — végbemenő változásoknak.

Minél magasabbra repül az ember a ballonnal, annál gyorsabban és biztosabban haladhat fölfelé. Ennek az az oka, hogy magassági irányban a levegő összetétele ritkul, így a levegő ellenállása, a súrlódás kisebb. A világűrben a távolsági légi forgalom ennek következtében 16—20 ezer méter magasságban is lebonyolítható, óránként akár 8—10 ezer méteres sebességgel is. Ha a számítások bevalnának, megérjük azt az időt, hogy akár 10 óra alatt is, 700—800 kilométeres sebességgel, átrepülhetünk Európából Amerikába. A *sztratoszférázás*hoz jelenleg a következő lehetőségeink vannak: 1. a *repülőgép*, de ez jelenleg nem tud még 12 ezer méter fölé emelkedni; 2. a *rakéták* (!), de ezek technikailag még nincsenek kifejlesztve; maradnak tehát 3. a *ballonok*. Nem agyrem tehát többé a sztratoszférarepülés!

Az előadását kísérő vetített képeken bemutatta a sztratoszférarepülés előkészületeit, a tervezést, a műszereket, a ballonok felszerelését, az indítást és leszállást, valamint a nagy magasságokban készült fényképfelvételeit. Hozzátette, hogy a ballonok építése körüli tapasztalatokat nagyszerűen föl tudta használni a mélytengeri kutatóhajók (bathyscaphe-ok) tervezésénél. Szólt az elmélet és a gyakorlat kapcsolatáról. Alapos, gondos, körültekintő számításokat kell végezni, azokat sokszor ellenőrizni. Bizni kell számításainkban, s akkor a gyakorlati megvalósítás során nem érhet bennünket váratlan és kellemetlen meglepetés.

Egyénisége külsőleg semmi rendkívülit nem mutatott. Az utcan bárki elment volna mellette, anélkül, hogy egyáltalán észrevette volna. De az előadóteremben, boltozatos koponyájával, egyszerű megjelenésével, szerénységével, ritka, kivételes szellemről tett tanúbizonyságot. Közvetlen modorban, egyszerű szavakkal, közérthetően beszélt — ahogyan minden ismeretterjesztő előadónak napjainkban is kellene! —, tréfás epizódokkal, szelíd humorral fűszerezte mondanivalóját. A nagy előadótermet zsúfolásig megtöltő közönség percekig tartó tapsal köszönte meg azt a nagy szellemi élményt, amelyben ez a rokonszenves, zseniális kutató részesítette.

Auguste Piccard az előadás után rögtön autóbá ült, és még aznap este megérkezett Budapestre, ahonnan további előadótúja Prágába vezette.

Fia, a ma is élő Jacques Piccard, folytatta apja mélytengeri kutatásait, és a 11 ezer méteres mélységet elérő eredményeiről könyvében is beszámolt.

(Piccard előadásában elhangzó megállapítások természetesen a *harmincas évek* akkori tudományos szintjét tükrözik. Azóta ezek a megállapítások — éppen a tudomány gyors fejlődése következtében — jórészt módosultak!)

DR. MÁRIAFÖLDY MÁRTON

Keresztúry Dezső

Egy ügyeskedőnek

Hogy el tudsz tűnni a füstben,
fűtyni a golyófüttel,
surrani kígyók, dögök közt,
köpenyt fordítani szépen
a hideg s a forró szélben!
Ha a gyanú vaddá vadul,
te sétálsz bántatlanul,
s mint posványos korod szobra:
belépsz a Panteonokba

Mester Attila

Párhuzamos

Felpillantott rám a halál
— mozdultam talán, mintha mennék? —
Aztán csak néztünk, arra hol
mint egymást metsző nyárfásor
ölelkezik a lét
s a nemlét

Tandori Dezső

A szemközti lomb

Egy madár lő ki a szemközti lombból,
s eltűnik: hirtelen,
mint ha az ember valamire gondol
s nem tudja maga sem.

Leírom ezt, és arra a madárra
úgy gondolok vele,
mint ha kezdettől fogva messze járna,
s épp csak átintene;

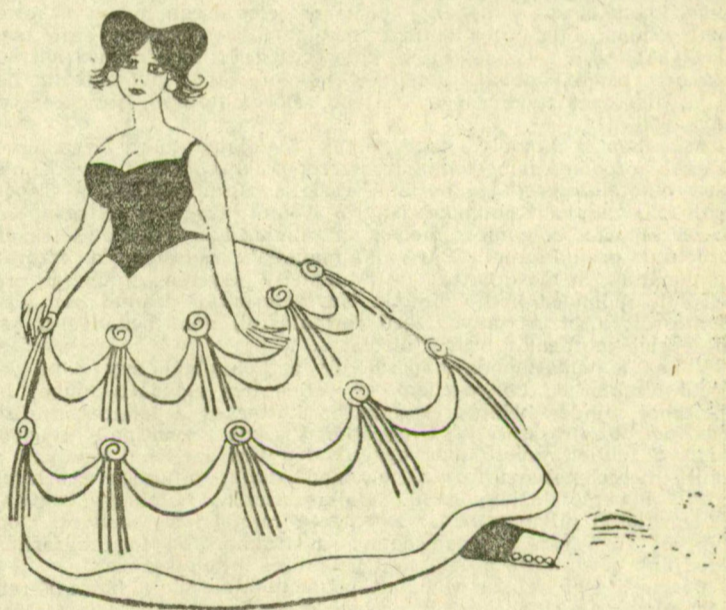
és nem tudnám, az üzenete mit hoz,
és van-e üzenet:
jelzés-e, mely nem ér el ablakomhoz;
így csak a képzelet

borítja be lombozattal — s lakással —
örök jelenetét:
szemvillanásnyit élttem e madárral,
nem tudva, ő mit élt.

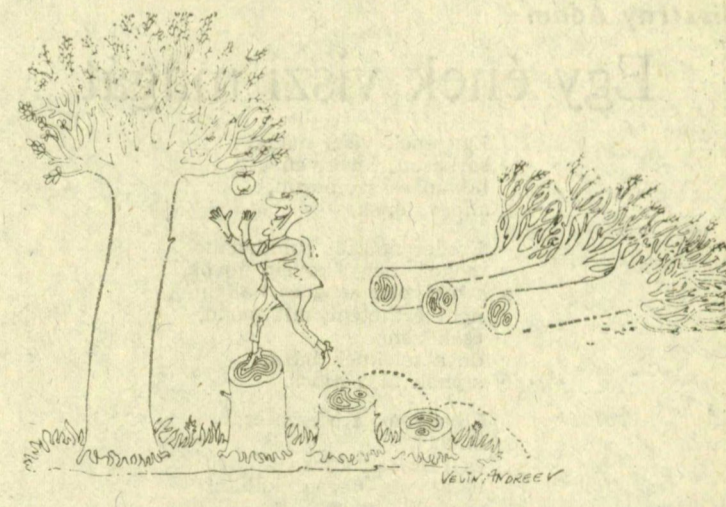
Bolgár karikatúrák

Velin Andreev: Szerenád

Velin Andreev: Krinolin

Velin Andreev: Szöveg nélkül